

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման
ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՃԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ Պտղավանի միջնակարգ դպրոց

Թեմա՝ Գնահատում, գնահատման տեսակներ, գնահատման
գործիքները դասավանդման շրջանակներում

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Սարուխանյան Կարինե

Ուսուցիչ՝ Մամուլյան Արմինե

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.Ներածություն.....	3
2.ԳԼՈՒԽ 1	
2.1 Գնահատում.....	5
2.2 Գնահատման տեսակները.....	8
2.3 Գնահատման հիմնական գործառույթներն ու սկզբունքները.....	9
3.ԳԼՈՒԽ 2	
3.1 Գնահատման սկզբունքները Հանրակրթական պետական չափորոշչում.....	11
4. Եզրակացություն	14
5. Օգտագործված գրականության ցանկ.....	15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության թեմայի **արդիականությունը**. Ուսուցումը, կրթությունը և դաստիարակությունը դպրոցում իրականացվող այն հիմնական «կախարդական փայտիկներն» են, որոնք ձևավորում են գերագույն արժեք հանդիսացող, անգնահատելի արժեք ունեցող, յուրօրինակ աշխարհայացք կրողին՝ անձին: Դասավանդման ընթացքում մշտապես կիրառվել է գնահատումը՝ որպես սովորողի կարողությունների, գիտելիքների և հմտությունների չափորոշման հիմնական և լավագույն մեթոդ:

Ինչպես գիտենք, գնահատման միջոցները, մեթոդները ժամանակին զուգահեռ փոփոխվում են, ինչը նպաստում է դասապրոցեսի և , առհասարակ, կրթական գործընթացի արդյունավետ իրականացմանը:

Ուստի, ահնրաժեշտ և արդիական ենք համարում մեր հետազոտության իրականացումը:

Հետազոտության **նպատակը**. Ուսումնասիրելով գնահատման գործիքները՝ դասավանդման շրջանակներում, մենք մեր առջև նպատակ ենք դրել խորությամբ ճանաչել այդ գործիքները և ակտիվորեն կիրառել դասավանդման ընթացքում:

Վերոնշյալ նպատակին հասնելու համար մենք մեր առջև դրել ենք հետևյալ **խնդիրները՝**

- Ուսումնասիրել տեսական գրականության՝ հետազոտվեղ թեմայի համատեքստում,
- ուսումնասիրել Հանրակրթական պետական չափորոշիչը, մասնավորապես, սովորողների ուսումնառության արդյունքների գնահատման սկզբունքները,
- ներկայացնել մեր կողմից կիրառված գնահատման գործիքները՝ նշելով դրանց առավելություններն ու թերությունները,
- մշակել գնահատման արդյունավետ համակարգ:

Ուսումնասիրության ընթացքում կիրառել ենք հետևյալ մեթոդները՝ պատմական, պատմահամեմատական, համեմատական, ինչպես նաև՝ փոխգործուն (ինտերակտիվ)մեթոդներին՝ սովորողներին ընդգրկելով գնահատման գործընթացում:

Մեր հետազոտությունն ունի ինչպես տեսական, այնպես էլ գործնական նշանակություն:

Տեսական նշանակությունը հետևյալն է՝ գնահատումը հանրակրթության կարևորագույն բաղադրիչն է:

Գործնական նշանակություն՝ գնահատումը շարունակական գործընթաց է:

ԳԼՈՒԽ 1

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Կրթական գնահատումը գիտելիքների վերաբերյալ էմպիրիկ տվյալների փաստաթղթավորման և օգտագործման համակարգված գործընթացն է: Գնահատման տվյալները կարող են ստացվել սովորողների աշխատանքի ուղղակի ուսումնասիրությունից՝ ուսումնառության արդյունքների ձեռքբերումը գնահատելու համար կամ կարող են հիմնվել այն տվյալների վրա, որոնցից կարելի է եզրակացություններ անել ուսման վերաբերյալ: Գնահատումը հաճախ օգտագործվում է թեստի փոխարեն, բայց չի սահմանափակվում թեստերով: Գնահատումը կարող է կենտրոնանալ անհատական սովորողի, սովորող համայնքի (դասարան, սեմինար կամ սովորողների այլ կազմակերպված խումբ), դասընթացի, ակադեմիական ծրագրի, հաստատության կամ որպես ամբողջություն կրթական համակարգի վրա:

Կրթական գնահատումը ուսումնական գործընթացի արդյունավետության և ուսուցման արդյունքների բացահայտման միջոց է: Այն օգնում է պարզել յուրաքանչյուր սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ինչպես նաև ստանալ դպրոցի կողմից առարկայական ու դպրոցական չափորոշիչի ու ծրագրերի պահանջների կատարման ամբողջական պատկերը: «Գնահատում» բառը կրթական համատեքստում կիրառության մեջ մտել է երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո: Կրթական գնահատումը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է ցանկացած գործունեություն, որը կարող է տեղի ունենալ սովորողի կամ սովորողների գիտելիքների վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով: Նոր մոտեցումներով գնահատումը, ոչ միայն սովորողի առաջադիմության փաստագրումն է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերհսկման և բարելավման գործընթաց:

Ընդհանուր առմամբ, բարձրորակ գնահատականներ են համարվում բարձր հուսալիությամբ և հիմնավորվածությամբ գնահատականները: Այնուամենայնիվ, հուսալիության և հիմնավորվածության մոտեցումները տարբեր են:

Հուսալիությունը վերաբերում է գնահատման հետևողականությանը: Հուսալի գնահատականն այն է, որը հետևողականորեն նույն արդյունքներն է գրանցում սովորողների նույն (կամ նման) խմբի հետ: Հուսալիության վրա ազդում են տարբեր

գործոններ՝ ներառյալ երկիմաստ հարցերը, հարցաթերթիկներում պատասխանի չափազանց շատ տարբերակները, անորոշ տրված հրահանգները և վատ ներկայացված օբյեկտները:

Ավանդաբար, գնահատման հուսալիությունը հիմնվում է.

1. Ժամանակավոր կայունություն՝ փորձարկման կատարողականը համեմատելի է երկու կամ ավելի առանձին դեպքերում:

2. Ձևի համարժեքություն՝ քննվողների կատարողականը համարժեք է նույն բովանդակության վրա հիմնված տարբեր փորձարկումներին:

3. Ներքին հետևողականություն՝ փորձարկման պատասխանները համընկնում են հարցերին: Օրինակ՝ հարցման ժամանակ հարցվողներին խնդրվում է գնահատել տեխնոլոգիայի նկատմամբ վերաբերմունքը, սպասվում են հարցի հետևյալ պատասխանները.

«Ես առհասարակ շատ բացասական եմ վերաբերվում համակարգիչներին»:

«Ինձ հաճելի է համակարգիչներ օգտագործել»:

Հիմնավորված գնահատականն այն է, որը չափում է այն, ինչ նախատեսվում է չափել: Օրինակ, միայն գրավոր քննության միջոցով վարորդական հմտությունները գնահատելը հիմնավոր չէ: Վարորդական հմտությունների գնահատման ավելի հիմնավորված տարբերակ կլինի թեստերի համադրությունը, որը կօգնի որոշել, թե վարորդը ինչ գիտի՝ վարորդական գիտելիքների գրավոր ստուգման միջոցով, և ինչ կարող է անել՝ գործնական վարման գնահատականի միջոցով: Ուսուցիչները հաճախ դժգոհում են, որ որոշ քննություններ պատշաճ կերպով չեն գնահատում այն ծրագիրը, որի վրա հիմնված է քննությունը. նրանք, փաստորեն, կասկածի տակ են դնում քննության հիմնավորվածությունը: Գնահատման հիմնավորվածությունը չափվում է հետևյալ ենթահամակարգերում՝

Բովանդակություն: Արդյո՞ք թեստի բովանդակությունը չափում է նպատակները:

Չափանիշ: Արդյո՞ք միավորները փոխկապակցված են ապագա ձեռքբերումների հետ, (օրինակ՝ 4 -րդ դասարանի ընթերցանության թեստի բարձր միավորները ճշգրիտ կանխատեսում են ապագա դասարաններում ընթերցանության հմտությունները):

Կառուցվածք: Գնահատումը համապատասխանում է այլ էական հանգամանքների հետ, (օրինակ՝ արդյո՞ք անգլերենը որպես երկրորդ լեզու սովորող աշակերտները տարբեր կերպ են ներկայանում գրավոր քննության ժամանակ, քան անգլերեն բանախոսները:

Լավ գնահատականն ունի և՛ հիմնավորվածություն, և՛ հուսալիություն, գումարած որակի այլ հատկանիշներ, որոնք վերը նշված են որոշակի համատեքստում և նպատակով: Գործնականում գնահատումը հազվադեպ է ամբողջովին հիմնավորված կամ լիովին հուսալի: Քանոնը, որը սխալ է չափում, միշտ էլ նույն (սխալ) չափումները ցույց կտա: Այն շատ հուսալի է, բայց ոչ այնքան հիմնավոր: Պատահական անցորդներին ժամը հարցնելը՝ առանց ժամացույցին նայելու, երբեմն օգտագործվում է որպես հուսալի, բայց ոչ այնքան վստահելի գնահատման օրինակ: Անհատների տված պատասխանները տարբեր կլինեն, բայց պատասխանների միջինը, հավանաբար, մոտ կլինի իրական ժամանակին:

Շատ ոլորտներում, ինչպիսիք են բժշկական հետազոտությունները, կրթական թեստերը և հոգեբանությունը, հաճախ հուսալիության և հիմնավորվածություն միջև փոխզիջումներ են լինում: Պատմության թեստը, որը կազմվում է բարձր հիմնավորվածությամբ, կունենա բազմաթիվ շարադրական և լրացնող դատարկ հարցեր: Դա կլինի առարկայի յուրացման լավ չափանիշ, բայց դժվար է ամբողջովին ճշգրիտ միավորներ հավաքել: Պատմության թեստը, որը կազմված է բարձր հուսալիությամբ, կարող է ունենալ ամբողջովին տարբեր պատասխաններ: Սա չի կարող լավ չափել պատմությունն առարկայի իմացությունը, բայց հեշտությամբ և ճշգրտությամբ կարող է գնահատել: Նշվածից կարող ենք ընդհանրացնել՝ որքան ավելի հուսալի է չափվող առարկայի գնահատականը, այնքան ավելի քիչ վստահելի է, որ մենք իրականում չափում ենք այդ առարկան:

Ավելի լավ է տարբերակել «բովանդակային» հիմնավորումը «կանխատեսող» հիմնավորումից: Նախորդը լայնորեն կիրառվում է կրթության մեջ և կանխատեսում է, որ սովորողը տարբեր հարցերով, բայց նման թեստերից կսատանա նույն գնահատականը: Երկրորդը լայնորեն կիրառվում է աշխատավայրում, կատարում է կանխատեսում: Այսպիսով, վարման կանոնների իմացությունը ստուգելու համար

տեղին է «բովանդակային» հիմնավոր թեստը, մինչդեռ «կանխատեսող» թեստը կգնահատի, թե պոտենցիալ վարորդը կարո՞ղ է հետևել այդ կանոններին:

Գնահատման տեսակները

Միավորային և ձևավորող գնահատում

Միավորային գնահատում	Ձևավորող գնահատում
Միավորային գնահատումն ուսումնառության ընթացքում սովորողի ձեռքբերումների մակարդակը թվանշանով արտահայտելն է՝ համաձայն առարկայական չափորոշչի:	Հայտորոշում.Երբ գնահատման արդյունքներն օգտագործվում են սովորողի թույլ կողմերը որոշելու նպատակով, որպեսզի դրանք վավերացվեն և սովորելու հետագա ընթացքը բարելավվի:
Միավորային գնահատումը պետք է լինի հնարավորինս օբյեկտիվ և հնարավորություն տա ստուգելու ցանկացած սովորողի իրական կարողությունները:	Արժևորում. Երբ գնահատման արդյունքներն օգտագործվում են ուսումնական ծրագրի արդյունավետության գնահատման նպատակով, որպեսզի այն կատարելագործվի հետագայում:

Գնահատմամբ պարզվում է սովորողների և դպրոցների կողմից առարկայական չափորոշչի ու ծրագրերի պահանջների կատարումը:Գնահատման հիմնական նպատակն է.

- սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների տիրապետման ստուգումը
- արժեքային որակների ձևավորման ապահովումը և դրանց հիման վրա՝ ուսումնական գործընթացի կատարելագործման, ուսման որակի բացահայտումն ու վերահսկումը

- գնահատումը նպաստում է նաև սովորողի ինքնահաստատմանը և ինքնագարգացմանը

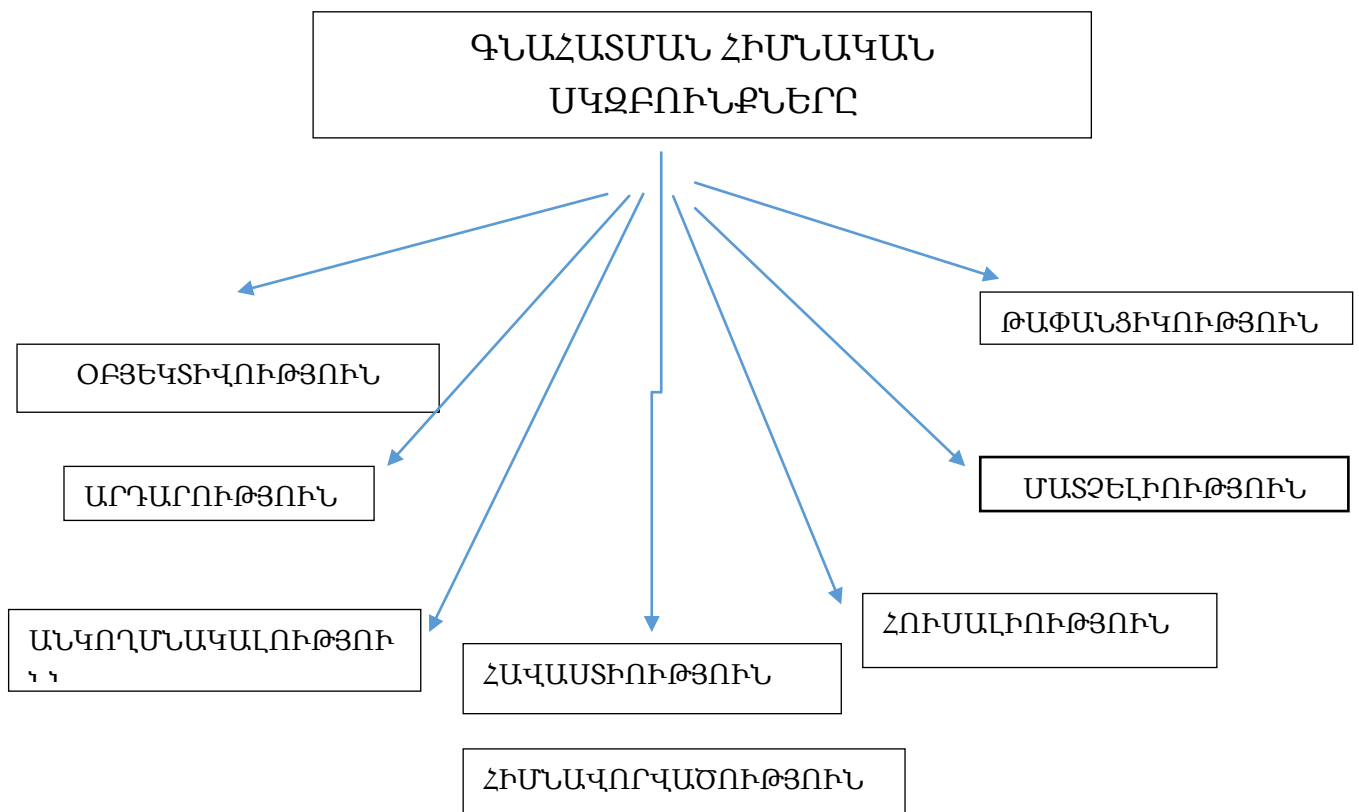
Հանրակրթական դպրոցներում գոյություն ունեն գնահատման երկու հիմնական տեսակներ միավորային և ձևավորող գնահատում: Միավորային գնահատման տեսակ է ամփոփիչ գնահատումը, որի նպատակն է աշակերտի առաջադիմության գնահատումը ժամանակի որոշակի հատվածում գրանցելու ու հրապարակելու առաջադիմության առկա մակարդակը: Ձևավորող գնահատման նպատակն է ստուգել աշակերտի՝ գիտելիքի յուրացման մակարդակը ժամանակի որոշակի հատվածում:

Գնահատումը իրականացվում է 10-միավորային սանդղակով: Դրական գնահատական են համարվում 4-10 միավորները: Բացի 10-միավորային համակարգից՝ ուսումնական գործընթացում կիրառվում են նաև գնահատման որակական եղանակներ՝ բնութագրային և ստուգարքային: Հիմնական և միջնակարգ դպրոցի ավարտական քննությունների ժամանակ կարող են կիրառվել գնահատման այլ համակարգեր: Առաջին դասարանում ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատականներ չեն նշանակվում: Ընթացիկ գնահատումը կատարվում է բնութագրման միջոցով, իսկ տարեկան ամփոփիչ գնահատման նպատակով կազմվում է յուրաքանչյուր սովորողի աճի բնութագիր: Միավորներով և ստուգարքային գնահատումը կիրառվում է սկսած երրորդ դասարանից: Տարրական դպրոցն ավարտողը ուսումնական տարվա վերջին լրացնում է հատուկ մշակված հարցարան, որը հնարավորություն է ընձեռնում պարզելու ուսումնական գործընթացի արդյունքում նրա ձեռք բերած գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները, ինչպես նաև մտագործունեության մակարդակը: Այս ստուգումների արդյունքներն ունեն միայն տեղեկատվական բնույթ: Ձևավորված արժեքային համակարգը և վերաբերմունքը միավորային համակարգով չի գնահատվում:

Գնահատման հիմնական գործառույթներն են՝

- սովորողի հիմնական գործունեության և առաջադիմության գնահատումը, կրթական մի աստիճանից մյուսին անցման հնարավորության ապահովումը, կրթության շարունակականության խրախուսումը
- սովորողին ներկայացվող պահանջների կատարման, ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանի բացահայտումը

- դպրոցի գործունեության արդյունավետության բացահայտումը, ուսուցիչ-սովորող համագործակցային հարաբերությունների զարգացումը
- սովորողի հետ տարվող անհատական աշխատանքի բովանդակության և ծավալի ճշգրտումը
- սովորողի անձնային որակների ձևավորման և վարքագծի բացահայտմանը նպաստելը, ինքնաճանաչողության ապահովումը
- մանկավարժների վերապատրաստման և մասնագիտական աճի ապահովումը
- չափորոշիչների, առարկայական ծրագրերի, դասագրքերի և ուսումնական այլ նյութերի, ուսուցման մեթոդների կատարելագործման հիմքերի ապահովումը
- հանրակրթության բարեփոխման ուղղությունների հստակեցումը, բովանդակության արդիականացումն ու կրթական համակարգի համապատասխանեցումը միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին
- սովորողի ուսումնական գործունեության արդյունքների որակավորումը
- դպրոցի հանդեպ ծնողների վստահության ձևավորումն ու ամրապնդումը

Գնահատումը իրականացվում է 10-միավորային սանդղակով: Դրական գնահատական են համարվում 4-10 միավորները: Հիմնական և միջնակարգ դպրոցի ավարտական քննությունների ժամանակ կարող են կիրառվել գնահատման այլ համակարգեր: Առաջին դասարանում ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատականներ չեն նշանակվում: Ընթացիկ գնահատումը կատարվում է բնութագրման միջոցով, իսկ տարեկան ամփոփիչ գնահատման նպատակով կազմվում է յուրաքանչյուր սովորողի աճի բնութագիր: Տարրական դպրոցն ավարտողը ուսումնական տարվա վերջին լրացնում է հատուկ մշակված հարցարան, որը հնարավորություն է ընձեռնում պարզելու ուսումնական գործընթացի արդյունքում նրա ձեռք բերած գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները, ինչպես նաև մտագործունեության մակարդակը: Այս ստուգումների արդյունքներն ունեն միայն տեղեկատվական բնույթ: Ձևավորված արժեքային համակարգը և վերաբերմունքը միավորային համակարգով չի գնահատվում:

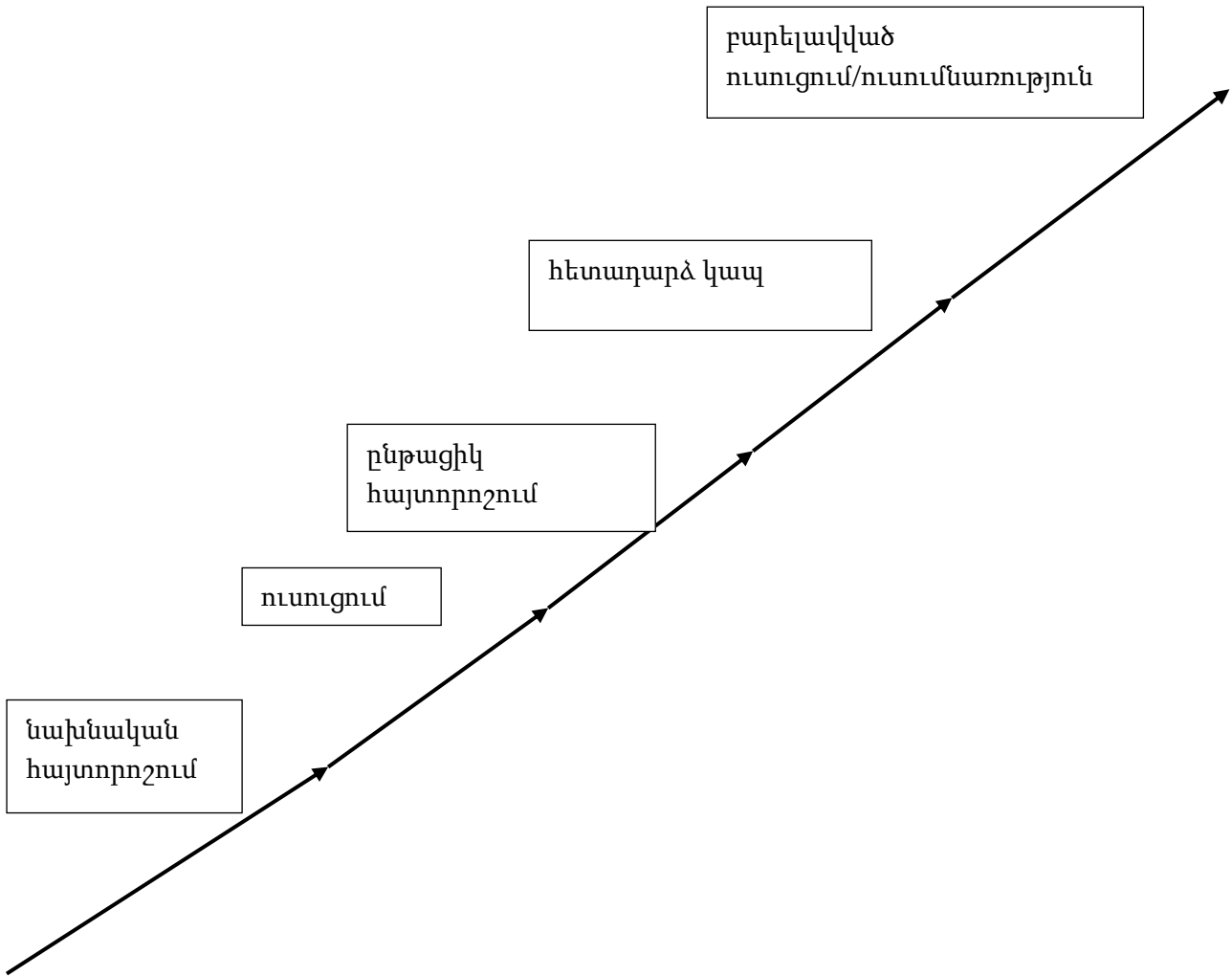
ԳԼՈՒԽ 2

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇՉՈՒՄ

Գնահատման վերաբերյալ ՀՊՉ-ով առաջարկվող փոփոխությունները՝

- Քանակական կամ միավորային գնահատման համար կիրառվում է 10 միավորային սանդղակ, որտեղ որևէ թիվ անբավարար գնահատական չի համարվում, և յուրաքանչյուր նիշ նկարագրում է աշակերտի հաջողության որևէ մակարդակ:
- Ձևավորող գնահատման մեթոդներն ու ձևաչափն ընտրում է հանրակրթական ուսումնական հաստատությունը :
- 1-4 դասարաններում եւ 5-րդ դասարանի առաջին կիսամյակում միավորային գնահատում չի իրականացվում: Ընթացիկ գնահատումը կատարվում է բնութագրման միջոցով, իսկ, որպես տարեկան ամփոփիչ գնահատական, կազմվում է յուրաքանչյուր սովորողի ուսումնական առաջադիմության բնութագիրը՝ համաձայն կրթության պետական կառավարման լիազորված մարմնի սահմանած կարգի (ՀՊՉ, IX, կետ) :
- Միավորային գնահատումը կիրառվում է սկսած 5-րդ դասարանի 2-րդ կիսամյակից (ՀՊՉ, IX, կետ 45):
- 7-12-րդ դասարաններում յուրաքանչյուր աշակերտ տարեկան իրականացնում է առնվազն մեկ ուսումնական նախագիծ՝ իր ընտրած առարկայից կամ առարկաներից (ՀՊՉ, IX, կետ 46):
- Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների գիտելիքների քանակական (միավորային) ընթացիկ գնահատումն ու ամփոփիչ ատեստավորումը կարող է իրականացվել ըստ ԱՈԻՊ-ի՝ 10- միավորային սանդղակով (ՀՊՉ, IX, կետ):

ՁևԱՎՈՐՈՂ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՔԱՅԼԱՇԱՐԸ

Ձևավորող գնահատման հետ կապված թյուրընկալումները

Իներցիա՝ մեր ունեցածն էլ վատը չէ:

Տեղեկացված չլինելը՝ բավարար պատկերացում չունենք, թե ինչ է ՁԳ-ն:

Ծանրաբեռնվածություն՝ Ժամանակն ու ջանքերը չեն բավականացնի:

Վերահսկողություն՝ ՁԳ-ի արդյունքները դժվար է վերահսկել:

Մոտիվացիա՝ մրցակցություն չի ապահովում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հետագոտելով դասագործընթացում գնահատման գործքիները, տեսակներն ու առանձնահատկությունները՝ հանգեցինք հետևյալ եզրահանգումներին.

- ✓ Ձևավորող գնահատումը պետք է ընկալվի ծնողների և մանկավարժների կողմից, ինչպես նաև սովորողները պետք է ներգրավվեն ՁԳ-ին:
- ✓ Պետք է հիմնավոր ներկայացնել ոչ միավորային գնահատման արդյունքները:
- ✓ Միավորային գնահատումն իրականացվում է ուսուցման ավարտին, իսկ ձևավորողը՝ ողջ ընթացքում:
- ✓ Գնահատման միջոցով ապահովել սովորողների հետադարձ կապն ու մոտիվացիան:
- ✓ Ապահովել սովորողների գործուն մասնակցությունը սեփական ուսումնառությանը:
- ✓ «Մենք գնահատում ենք ոչ թե մարդուն, այլ նրա մտքերն ու ձեռքբերումները» թևավոր խոսքի բազմակողմանի ընկալում, կիրառում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Հանրակրթության պետական կրթակարգ. Միջնակարգ կրթության պետական չափորոշիչ, Երևան, <<Անտարես>>, 2004
2. Սովորողների գնահատման հայեցակարգ, ՀՀ ԿԳՆ, Կրթական ծրագրերի կենտրոն, Երևան, 2005:
3. Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների սովորողների ընթացիկ գնահատման մեթոդաբանություն. Ընդհանուր դրույթներ, հիմնական մոտեցումներ, Կրթական ծրագրերի կենտրոն, Երևան, 2005: